

CİNSİYET AYRIMCILIĞI

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ JEOGENÇ, GÜMÜŞHANE

GİRİŞ.

Her insanın hayattaki rolü dünyaya geldiği andan itibaren biçilir; Kız ya da erkek doğarız. Cinsiyet ayrımı toplumların farklı farklı yorumlara tabi tuttıkları doğal bir veridir. Her yerde cinsiyet ayrımı vardır, ancak, çoğu zaman bu ayrım bir hiyerarşiye yol açar. Erkek kadına hükmeder, onu sadece kendisi insanlığı temsil ediyormuşçasına siler. Soru şudur: sayısal açıdan yarı kadın, yarı erkek olan toplumlarda, temsili demokrasilerin göstergesi olan meclislerde neden kadın yüzdesi çok düşüktür? Bundan kurtulmanın yolları neler olabilir?

İŞ YAŞAMINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI

Çalışan Kadınların İş Hayatındaki Sorunları

Türkiye'de kadın ve erkekler için fırsat eşitliği' konulu araştırmaya göre, kadınların yüzde 14'ü işyerinde cinsel tacize uğruyor. Kadının iş gücündeki oranı ise son 10 yılda yüzde 34 %22'ye geriledi

Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi ve Açık Toplum Enstitüsü'nün katkılarıyla, Avrupa Birliği giriş sürecinde 'Türkiye'de kadın ve erkekler için fırsat eşitliği' konulu bir araştırma sonuçları açısından çarpıcı.

Kadının iş dünyasındaki yerini, karşılaştıkları olumsuzlukları gözler önüne seren araştırmaya göre kadınların yüzde 14'ü işyerinde cinsel tacize uğruyor. Kadınların çoğu cinsel taciz konusunda şikayetçi değil.

Araştırmaya göre bu oranın daha yüksek olma ihtimali var. Çünkü özellikle küçük yerleşim birimlerindeki kadınlar bu konuda konuşmamayı tercih ediyor. Cinsel tacizin en yaygın olduğu yer hastaneler

Eğitim sektöründe çalışan kadınların yüzde 15'i, gıda sektöründe çalışanların ise yüzde 11'i cinsel tacizle karşılaşılıyor. Hastanelerde ise cinsel taciz daha yaygın. Hemşirelerin yüzde 41, doktorların yüzde 23'ü sağlık kurumlarında taciz olduğunu kabul ediyor.

Cinsel taciz, kadınların iş gücü piyasasına girişini engelleyen faktörlerden sadece biri.

Kadınların işgücüne katılım oranı düşüyor. Kadınların işgücüne katılım oranı ise son yıllarda düşüş halinde. 1990 yılında yüzde 34 olan kadınların işgücüne katılım oranı 2004 yılının ilk çeyreğinde yüzde 22.5'e indi. Kadınların eğitim düzeylerinin düşük olması bunu etkileyen faktörlerden. Türkiye, okula giden kız çocukları oranıyla 110'uncu sırada.

2004 İnsani Kalkınma Raporu'na göre, ilk, orta ve yüksek eğitimde kız çocuklarının okullaşma oranı yüzde 68. Türkiye, bu

oranla dünyada 110. sırada. Yaklaşık 6 milyon kadın ise okuma-yazma bilmiyor. Kadına ödenen ücret, erkeğe ödenenden düşük Kadınların işgücüne katılımını engelleyen bir başka faktör de kadınların ücretlerinin erkeklerden daha düşük olması. Kadınlar erkeklerin kazandığı ücretin yüzde 60'ını alabiliyor. Maaşlı çalışanların ise sadece yüzde 18,7'si kadın.

Diğer nedenler ise:Kadınları ev ve iş yaşamlarını uyumlaştırmasına yardımcı olacak mekanizmaların bulunmaması Eşlerinden veya aile büyüklerinden çalışma izni alamamaları şeklinde sıralanıyor. Kadınlar için bütünlüklü bir ulusal politika yok Türkiye'de kadınların istihdam piyasasına girişi ve piyasada yer alışı için bütünlüklü bir ulusal politika yok. Türkiye'deki kadın yönetici oranını ise hala yüzde 10'lar seviyesinde.

MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE PERSONEL ALIMINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI YAPILYOR!!

2004 Yılı Kamu Personeli Seçme Sınavı sonuçlarına göre Kamu Kurumlarına ilk defa atanacaklar için ek yerleştirme kılavuzu hazırlanarak, buna göre tercihlerin yapılması gerektiği ilan edilmiştir. Bilindiği gibi, Kamu Kurum ve Kuruluşları ihtiyaç duydukları kadrolar ile bu kadrolar için aranılacak koşulları Devlet Personel Başkanlığına bildirmekte, bu kadrolar Devlet Personel Başkanlığı adına yerleştirmeyi yapacak olan ÖSYM tarafından kamuoyuna duyurulmakta ve sınav puanına göre yerleştirmeler yapılmaktadır.

08.11.2004 tarihinde dağıtımına başlanan Tercih kılavuzunda, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün Merkez teşkilatına yerleştirilmesi yapılacak mühendis kadroları için koşullar belirtilmiştir.

Tercih kılavuzunda, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'ne alınacak Elektrik, Harita, Jeofizik, Maden, Makina, Petrol Mühendisliği için toplam 13, Jeoloji mühendisliği için de 75 kadroya erkek olmak şartı getirilmiştir. Sadece 5 jeoloji mühendisliği kadrosu için, kadın olma koşulu aranmaktadır.

İşsizlik olgusunun yaygın olduğu meslek alanlarımızda yapılan personel alımları olumlu bir gelişme olsa da, mühendislik alanlarında yapılacak başvurularda gündeme getirilen cinsiyet ayrımcılığı, tüm olumlulukları örtmüştür.

Aranan diğer şartlar arasında kadın ve erkek jeoloji mühendisleri için de "seyahate ve arazide çalışmaya elverişli olmak" koşulunun getirilmiş olması, yapılan bu ayrımcılığın nedeninin, masum olmayan düşüncelerde aranmasını gerektirmektedir. Geçen yıl, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne yapılan personel alımında da benzeri cinsiyet ayrımcı politikalarla karşılaşmıştır.

Üniversitelerimiz bünyesindeki bölümlere öğrenciler, kadın erkek ayrımı yapılmadan alınmakta, mesleğinin gerektirdiği zor arazi koşullarında bile çalışabileceği bilinciyle mezun olmaktadır. Aynı iş koşullarında erkeklerle eşit çalışma gücüne sahip kadın meslektaşlarımız aleyhine çalışma hayatına girişte ayrımcılık yapan bu zihniyet, kadınların üniversitelerin mühendislik bölümlerine alınmamalarını savunan bir anlayış ile özdeşdir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün alacağı mühendislik kadrolarından sadece 5 tanesini kadınlara ayırması, Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmakta ve Anayasa'da herkese tanınmış çalışma hakkının kısıtlanması anlamına gelmektedir.

Politik ve yönetsel tercihlere bağlı olarak cinsiyet ayrımcılığı yapan bu uygulama, Anayasa'nın 10. Maddesi, İş Kanunu'nun 5. ve "BM kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın kaldırılması sözleşmesi" 11. Maddelerine, Uluslararası Çalışma Örgütü mevzuatına aykırıdır.

İş yaşamında kadın meslektaşlarımıza karşı yapılmış hiçbir hukuki zemini olmayan bu çağdışı ayrımcılığı, sessiz kalarak kabul etmek mümkün değildir. Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılması gereken, alınacak personelin sadece kadro ve pozisyonlarının ayrıntılı olarak belirtilmesi ve takdir yetkisinin başvuru sahiplerine bırakılmasıdır.

Emeğini ve mesleki birikimini ülkesinin gelişimi toplumun çıkarı için harcamış kadın meslektaşlarımız, mesleklerinde en az erkek meslektaşları kadar başarılı olduklarını ispatlamışlardır.

Hayatın her alanında önemli roller üstlenmiş kadın meslektaşlarımıza karşı iş hayatında uygulanan bu ayrımcılığı kınıyor, konuyla ilgili gerekli girişimleri sürdüreceğimizi belirtiyoruz.

Çağdaşlık düzeyinde kadın ve erkek bireylerin iyi bir eğitim almalarıyla ulaşılabileceğini düşünen Atatürk, bu inancını şu sözlerle ifade etmiştir, ilim ve fen bilgilerini hem erkek hem de kadınlarımızın kazanmaları zorunludur".

Cinsiyet ayrımı sürüyor Aynı çalışma kapsamında okulda cinsiyet ayrımı konusu da değerlendirildi. 'Eğitimde kız/erkek ayrımı yapmak gerekir mi?' sorusuna verilen yanıtlar bu ayrımın sürdüğünü gösterdi. Öğretmenlerin yüzde 11'i, okullarda cinsiyet ayrımının gerekli olduğunu belirtti. Yüzde 4'lük bir kesim bu konuda 'kararsız' kalırken, yüzde 85'i böyle böyle bir ayrıma gidilmesine katılmadığını söyledi.

Bu soruya eğitim fakültesi öğrencilerinin yüzde 11'i, bu fakültelerdeki geleceğin öğretmenlerini yetiştiren öğretim üyelerinin yüzde 10'u 'evet' dedi. Fakülte öğrencilerinin yüzde 79'u ile öğretim üyelerinin yüzde 84'ü 'kız/erkek ayrımına karşı çıktı.

AİLE YAŞAMINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI

Aile içi şiddetle mücadelede kadınlar

"ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma"

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi

Genel Kurul Kararı 48/104, 20 Aralık 1993

Kadına yönelik şiddet hakkındaki yayınladığı son raporunda Uluslararası Af Örgütü Türkiye'deki aile içi şiddeti incelemektedir. Raporunda dayak yiyen, tecavüze uğrayan ve hatta bazen öldürülen aya da intihara zorlanan kadınların vakaları belgeleniyor. Kadınlara, kendi seçimlerini yaptıkları için uygulanan zulüm için bazen gelenek mazeret gösterilirken sorunun altında yatan neden ört bas ediliyor: hayatın her alanında görülen ayrımcılık.

Türkiye: Aile içi şiddete karşı mücadelede kadınlar (AI Index: EUR 44/013/2004) başlıklı rapor Uluslararası Af Örgütü'nün, tüm dünyada, servet, ırk, cinsiyet ve kültür ayrımı yapılmaksızın kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı hak ihlallerini belgeleyen ve kınayan Kadına Yönelik Şiddete Son adlı küresel kampanyasının bir parçası.

Raporunda aileleri tarafından şiddete uğrayan kadınların hikayeleri anlatılıyor. (Bkz: Türkiye: Aile içi şiddet kurbanları, AI Index: EUR 44/022/2004). ihlal ve ayrımcılık doğdukları andan itibaren başlayabiliyor; ailelerin yeni doğmuş kız çocuklarını takas ediyor ve küçük kız çocuklarını zorla evlendiriyor. Rapor kadının çifte mağduriyet yaşamasına neden olan şiddet kültürünü de ortaya koyuyor: hem şiddet kurbanı olarak, hem de adalete etkin erişim olanakları olmadığı için. Örgütün Türkiye hükümetine tavsiyeleri, bütün kadınların şiddetten korunması için gereken reformlara ve bunların uygulanması ihtiyacına odaklanıyor.

ZORLA EVLENDİRME, KÜÇÜK YAŞTA EVLENDİRME VE ZORLA FAHİŞELİK

Zorla evlendirme, görücü usulüyle evliliğin aksine, "her iki tarafın geçerli rızası olmadan yapılan ve zor, zihinsel taciz, duygusal şantaj ve yoğun aile ya da toplum baskısı içerebilen her tür evlilik" olarak tanımlanmıştır. "En aşın vakalarda bu evlilik söz konusu kişiye yönelik fiziksel şiddet, taciz, bu kişinin kaçırılması, alıkoyması ve öldürülmesini de içerebilir."

Türkiye'nin doğu ve güneydoğusundaki çeşitli kentlerde yapılan bir araştırma, kadınların yüzde 45,7'sine kocalarının seçiminde danışılmadığını ve yüzde 50,8'inin rızaları olmadan evlendirildiğini ortaya koymaktadır. Zorla evlendirilen kadınların yaşları genellikle küçüktür. Ailelerinin seçtiği kocayı reddedenler şiddet ve hatta ölüm riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Erkekler zorla evliliği cinsel saldırı, tecavüz ve kaçırma nedeniyle ceza almamak için kullanmaktadır. Ayrıca ya bilerek, ya da ihmal nedeniyle ailelerin kızlarını müstakbel bir kocaya satarken zorla fahişelik için pazarlanıp pazarlanmayacağı dikkate almadıkları vakalar bulunmaktadır. Bazı durumlarda ise aileler çocuklarını cinsel sömürüden koruyamamıştır.

Zorla ve küçük yaşta evlendirme uluslararası hukuk standartlarına ve Türk ceza hukukuna aykırıdır. Ancak, bu yasa bazı bölgelerde büyük oranda göz ardı edilmektedir.

ŞİDDET KÜLTÜRÜ

Kadının özgürlüğü çoğunlukla cinselliğini kontrol etmek amacıyla kısıtlanır. Dünyanın çeşitli yerlerinde bir çok farklı çeşitlemeyle varlığını sürdüren geleneksel sözde "namus" kalıplarına göre kadınların hal ve tavırları ailenin "şerefine lekeleme" konusunda en büyük potansiyeli taşır. Topluluk içinde bu kalıpları dayatmak amacıyla ölüm ya da şiddet tehdidi kullanılabilir. Birçok kez ölümler bildirilmemektedir; cinayetler intihar gibi gösterilerek aileler tarafından örtbas edilmekte ve kadınlar intihara zorlanmakta veya teşvik edilmektedir.

Yetkililerin kadınların şiddet yoluyla öldürülmelerini ayrıntılı olarak soruşturmadaki alışılmış yetersizlikleri, bu tür suçları izlemek ve kaydetmek için yapılan her türlü girişimi boşa çıkarmaktadır.

Bu inanç sistemini benimseyen toplumlarda yaşayan kadınlar, cinsel şiddete karşı serbestçe konuşmakta oldukça zorlanırlar. Cinsel saldırıları ifşa ederlerse, "özel" konuları mevzu etmelerinden dolayı "utanılacak biri" gibi görülürler ve belki de kendilerine "suçlu" gibi bakılabilir. Tacizle ilgili kanıtlar ne olursa olsun bu töhmet bir biçimde yine kadının üstünde kalır. Atfedilen bu töhmetle aynı fikirde olmayan kişiler bile, kamuoyunun zorlamasıyla kadını "cezalandırma" zorunluluğu hissedebilirler. Tüm ailenin geçimi etkilenebilir; örneğin "aile namusunu temizlemeyen" bir dükkan sahibinin müşterilerini kaybedebilmesi gibi.

Uygulamada "namus" kavramı, kadınlara yönelik geniş bir yelpazede yer alan şiddet suçlarının haklı gösterilmesi için kullanılacak bir ölçüye indirgenmiştir. Kadınlar sırf tecavüz kurbanı oldukları için evlerine hapsedilebilmekte, dışlanmakta ve öldürülmektedirler.

MAZERET DEĞİL TELAFİ

Adalet mekanizmalarına erişebilmesi ve şiddetten korunması gereken kadınların önünde sayısız engeller bulunmaktadır. Polis memurları çoğunlukla, görevlerinin kadınları eve dönmeye ve barışmaya ikna etmek olduğuna inanmakta ve kadınların şikayetlerini soruşturmamaktadır. Çeşitli nedenlerle birçok kadın resmi şikayette bulunma olanağına sahip değildir.

Yetkililer ayrımcı tavırlar sergilediklerinde, kadın haklarını savunmada sınıfta kalırlar ve kadınlara yönelik şiddeti olduğundan daha önemsiz göstererek kadınların karşı karşıya olduğu riskleri artırırlar.

Eşleri ya da akrabaları tarafından öldürülme riski altında olan kadınlara nadiren sığınak ya da mahkemeden koruma emri almaları için yardım sağlanmaktadır.

Güvenlik güçlerine duyulan güvensizlik de, devletten koruma ve destek arama konusunda kadınların cesaretini kırmakta ve kadınlara yönelik şiddetin görünmez bir suç haline gelmesine katkıda bulunmaktadır.

Sığınma evleri son derece yetersiz sayıdadır. Bir çok vakada yetkililer, ev içi şiddet faillerinin uluslararası adil yargı standartlara uygun bir şekilde yargı önüne çıkarılmasını sağlamakta yetersiz kalmaktadır. Ceza yargı sisteminin her düzeyinde, yetkililer kadınların aile içi şiddetle ilgili dayak, tecavüz, cinsel saldırı, taciz ve diğer şiddet biçimleriyle ilgili şikayetlerine vaktinde ya da özenli bir biçimde yanıt vermemektedir.

ŞİDDETE MEYDAN OKUMA

Türkiye'nin hemen her yerindeki sayısız kadın hakları grupları ve hükümet-içi ve hükümet-dışı diğer hak örgütleri, son yıllarda merkezi hükümetin eskimiş yasalarda reform yapması yönünde başarılı bir lobi faaliyeti yürüttü. Bütün haklara sahip olmaları için kadınlarla çalışma yapan kadın merkezleri kurdular. Avukatlar "töre cinayetleri"ni önlemek ve sona erdirmek için kampanyalar yaptılar ve yasaların korumasına ihtiyaç duyan kadınların davalarını üstlendiler. Aile şiddeti riski altında olan kadınlara kadın sığınakları da sağladılar. Kadın hakları örgütleri kadınlara haklarıyla ilgili bilgi vermekte ve kendilerine güvenlerinin artması ve kendileriyle ilgili olumlu düşünmesi için eğitim programları düzenlemekteler. Ne var ki, aile içi şiddet failleri de tehditlerini kadın haklarını ve seçimlerinin korumak için çalışan aktivistlere kadar yaydılar.

Kadın gruplarının aile içi şiddeti yok etmek için mücadele verirken karşılaştığı en büyük zorluklardan biri de toplum içindeki tepkilerdir. Tıpkı şiddete maruz kalan kadınları savunan kadın avukatlar gibi aktivistler de tehdit edilmektedir. Kadınların akrabaları onları, ailelerinden uzak durmaları konusunda uyarmaktadır.

KORUMA VE TAZMİN GÖREVİ

Uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve standartları, devletlerin kendi yargı yetkisine tabi bireylerin insan haklarını güvence altına almak için gereken yükümlülükleri tanımlar. Geçen onyıllar uluslararası toplumun, kadın hakları ihlallerini inceleme ve bunlara karşı mücadele etme taahhütlerinde önemli gelişmelere tanık oldu. 1993'te Birleşmiş Milletlerin sponsorluğunda Viyana'da toplanan Dünya İnsan Hakları Konferansı, kadınlara yönelik şiddetin acil ve derhal ele alınması gereken bir insan hakları ihlali olduğunu ilan etti

Uluslararası hukuka göre, devletler devlet görevlilerinin ihlal yapmamasını sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca özel kişi veya grupların işlediği ihlalleri önlemeli ve cezalandırmalı; kurbanlar için uygun tazminat sağlamalıdır.

Türkiye kadın haklarının korunmasıyla ilgili bir dizi uluslararası sözleşmeyi onaylamıştır. Bunlardan biri de hakları ihlal edilen kadınlara, doğrudan uluslararası düzeyde giderim talebinde bulunma yolu sunan Kadın Hakları Sözleşmesi Ek İhtiyari Protokolüdür. Bu Protokol'e katılarak Türkiye, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ni (CEDAW), Sözleşme ile koruma altına alınmış haklarının ihlal edildiğini iddia eden birey ve grupların şikayetlerini ele almakla yetkili kılmıştır.

Türkiye'de toplumun bir çok düzeyinde ev içi şiddete karşı yasalar çıkartmaya çalışan kadın hareketinin uzun süreli çabaları, CEDAW ile Türk yetkilileri arasında kurulan diyalogla daha da artmıştır.

Özellikle de Türkiye'de 1998'de yürürlüğe giren Ailenin Korunmasına Dair Kanun, ev içi şiddete karşı ileri bir mevzuattır. Ne var ki, mevzuattaki boşlukların giderilmesi için gene de bazı küçük değişiklikler gerekmektedir ve Uluslararası Af Örgütü'nün temel endişesi, bu yasanın uygun şekilde uygulanmamasına ilişkindir.

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye: Aile içi şiddete karşı mücadelede kadınlar raporu bir dizi tavsiyeyle sona ermektedir. Uluslararası topluluk, Türkiye hükümeti, topluluk ve dini liderlere kadınlara yönelik şiddeti ortadan kaldırma konusundaki bağlılığını açıkça ve her fırsatta ilan etmeye çağırılmaktadır.

EĞİTİM

Kadınların eğitim hakkının kısıtlanması, ve başta nasıl yaşayacaklarını seçme hakkı, şiddete uğramama hakkı ve adalete erişim hakkı olmak üzere, hakları hakkında bilgilere erişimlerini kısıtlamaktadır. UNICEF'e göre, Türkiye'de 640,000 kız çocuğu zorunlu ilköğretim almıyor. 15 yaş ve üzerindeki nüfusta kadınların %77'si, erkeklerin %93'ü okuma yazma biliyor. Kız çocuklarına oranla erkek çocukların ilköğretim sonrası okula gönderilme olasılığı daha fazla. Okul kitapları toplumsal cinsiyet kalıplarını, erkeği lider rollerde kadını ise ev işi yaparken göstererek pekiştiriyor.

Kız çocuklarını eğitimden mahrum etmek, diğerlerinin yanı sıra, ekonomik ayrımcılığın bir biçimini oluşturur. Siyaset dahil bütün iş sahalarında potansiyellerini yerine getirme şansları daha düşüktür.

Erkekler daha fazla maaş alıyor: kadınların maaşı erkeklerinkinin %20 - %50'si oranında. Mülklerin %92'si ve aile içi üretimin %84'ü erkeklerin. Kadınlar siyasette yeterince temsil edilmiyor. 2002 seçimlerinde, 550 kişilik mecliste 24 koltuk kadınlara ait.

GÜMÜŞHANE'DE YAPTIĞIMIZ ANKET SONUÇLARI

Dünyanın her yerinde karşı karşıya kalınan ortak sorun;"cinsiyet ayrımı".

Bu gerçeği tüm çıplaklığı ile yaşamamıza rağmen, bir kez daha yüzleşmek için lisans eğitimi aldığımız küçük şehrin köylerine doğru keşfe çıkıyoruz. Bu küçük araştırma ile varacağımız sonucu biliyoruz aslında.

Parçadan bütüne varmak tüm gayemiz aslında.

ilk durağımız şehir merkezine en yakın köy olan "Akçakale Köyü". Rastgele bir evin önünde durup ev sahiplerine bakınırken evin hanımı karşılıyor bizi. Geliş amacımızı açıklayıp fazla uzatmadan söze giriyoruz.

Söyleşimizin özeti;

Adı Vasviye Baki. 62 yaşında. Okumayı çok istemiş ama maddi imkansızlıklar yüzünden okuyamamış. 4 çocuğu var Vasviye hanımın, 3'ü kız 1'i erkek. Hemen soruyoruz "çocuklar okudu mu?" beklediğimiz bir cevapla karşılaşılıyor; erkek okumuş avukat olmuş kızlar ise ilkokuldan sonra okutulmamış. 'Neden tek çocuk okutuldu?' diye soruyoruz Vasviye hanım'a maddi imkanlara göre bir çocuğu okutabileceklerini ve erkek çocuğu tercih ettiklerini söylüyor. Neden erkek çocuk diye sorduğumuzda "kız okuyup da ne yapacak, nasıl olsa kocaya gidecek diye düşünüldü eskiden" diyor, "ya şimdi?" diyoruz, "şimdi artık kız erkek tüm çocuklar okutuluyor" diyor. Yanımıza gelen bir bey katılıyor sohbetimize. Neden kız çocukları okutulmuyor sorumuza "hiçbir bahane yok" diyor. Sohbetin derinlerine indikçe sorunu eğitime güvensizlik olduğunu anlıyoruz. Okumuş olduğu halde iş bulamayanların çokluğu güvensizliğe sevk ediyor ebeveynleri. Okusa da iş bulamayacak zihniyeti ile baştan hüküm veriyorlar, vermek zorunda kalıyorlar belki de...

Okul bitirmiş kızlar da evlendikten sonra çalışamayacaklarını bilerek evleniyorlar.

Sohbetimizi sonlandırıp yolumuza devam ediyoruz. Yolun kenarında yaşları 10-12 arasında değişen çocuklar dikkatimizi çekiyor. Yanlarına gidip okula gidip gitmediklerini soruyoruz; hepsi okuyor. Bir bilgisayar mühendisi, üç doktor, iki öğretmen ve bir de tiyatrocu olmak isteyen çıkıyor. Ailelerinin okumalarını çok istediklerini ve zamanlarını iş yaparak değil ders çalışarak geçirdiklerini öğreniyoruz. Bu bizi şaşırtıyor, beklemediğimiz bir sonuç.

Akçakale köyü (GÜMÜŞHANE)

Çocukları orada bırakıp daha uzak bir köye doğru yola koyuluyoruz. Bu seferki durağımız şehir merkezinden 22 km uzaktaki Otukdere Köyü. Burada konuştuğum birçok kişiden öğrendiklerimizde bizi hayli şaşırtıyor. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin bütün çocuklar okutuluyor! Akçakale Köyü'nden tek farkı ise köyün merkeze uzaklığı nedeniyle yatılı bölge ilköğretim okulunda okuyanların oranının daha fazla olması. İlköğretimden sonra okuma ihtimali ise sadece çocuğa bağlı. Başarılı olur ve okumak isterse devam ediyor.

Bu küçük araştırmayı huzurlu bir şekilde tamamlıyoruz. Vardığımız sonuç hayli umut verici. Bu küçük şehirde aile içinde ve eğitim de erkek çocuğa verilen üstünlüğün büyük ölçüde azalmış olduğunu öğreniyoruz.

Birçok sorunun azalması ve ortadan kalkması için bu çok önemli bir gelişme. Aile içindeki cinsiyet ayrımı eğitimde cinsiyet ayrımına yansıyor. Bu da mesleki cinsiyet ayrımına, mesleki cinsiyet ayrımı iş yaşamındaki cinsiyet ayrımına, o da evlilik hayatındaki cinsiyet ayrımına yansıyor.

Çocuklarını salt kız-erkek olarak değil birey, insan olarak yetiştiren ailelerin oluşturduğu bir toplumun bir parçası olmak o kadar da uzak değildir belki.

KAYNAKÇA

Kentlerde Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Boyutları (TC. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü)

Konu ile İlgili Çeşitli İnternet Siteleri (Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nde Cinsiyet Ayrımcılığına Karşı Ortak Basın Açıklaması, Türkiye: Aile İçi Şiddetle Mücadelede

(Kadınlar-Özet, CNN-Türk, insankaynaklan.com, vb. siteler)

Leyla KOCAGÜLLE (EKİM - 2005 GÜMÜŞHANE)